

MARY SCHOON

Zij van Keijzer

UITGEVERIJ GLB
DEVENTER

Suzan boent de melkimmers met soda, spoelt ze om en zet ze op het rek. Ze recht haar rug en tuurt naar de onheilspellende lucht. Ze hebben de laatste weken geen droge dag meer gehad. De mannen foeteren wat af en beginnen chagrijnig te worden. Ze kunnen nog niks uitrichten op de pas geploegde aarde, terwijl de tijd begint te dringen. Overal staat het water blinkend in de greppels en vlak achter het damhek heeft Jans, het paard, er een grote modderbende van gemaakt. Met haar kolossale benen en hoeven als soepborden vermorzelt het dier het kostbare gras, dat door de kou slecht groeit.

Het miezert al. Ze zal de was vandaag weer over het droogrek om de kachel hangen. Harm, haar zwager, vindt het vreselijk. Al die dampende hemden en onderbroeken in de keuken en beslagen ramen waar het water af loopt, zo in straatjes naar de vensterbank. Het doet zijn humeur geen goed. Zijzelf hangt

het goed ook liever buiten. Gisteren heeft ze het geprobeerd, maar ze moest halsoverkop in de stromende regen de lakens van de lijn trekken. Ze liep te soppen in haar schoenen. Nog zijn die niet helemaal droog. Harm heeft laatst klompen voor haar gekocht. Hij kwam er grinnikend mee aan, omdat hij op voorhand al wist dat ze het vertikt om die dingen aan te trekken. Het herinnert haar te veel aan het weeshuis waar ze haar jeugd heeft doorgebracht.

De eerste dikke druppels vallen en rillend vlucht Suzan de keuken in. Met de pook lift ze het deksel van de kachel en ze laat een blok hout op het vuur vallen. Vuurvonkjes spatten rond, het sist en rookt. Even houdt ze haar gezicht boven het gat en geniet ze van de warmte.

Nu moet ze gauw koffiezetten, de mannen kunnen zo komen. Die vallen tegenwoordig op de raarste momenten binnen. Soms hebben ze geen droge draad meer aan hun lijf. Het vuile goed stapelt zich op. Het is ook kouder dan ze van april gewend zijn; gisteren viel er zelfs natte sneeuw!

Kes en Guusje, haar twee kinderen, zijn net naar school. Als ze een beetje doorlopen

komen ze misschien droog over, anders zitten ze weer de hele dag met hun klamme kleren aan in de klas. En Guusje blafte vannacht toch al zo raar. Harm bood aan ze te brengen met paard-en-wagen, maar daar wilde Kes niets van weten. Zijn vrienden zouden hem uitlachen. Hij, de grootste en sterkste van de klas! Guusje kijkt altijd zo op naar haar oudere broer dat ze er niets tegen in durfde te brengen.

Suzan klemt de koffiemolen tussen haar knieën. Terwijl ze maalt, dwalen haar ogen naar haar trouwfoto op de kast. Twee stralende gezichten, opziend naar elkaar.

Het is alweer negen jaar geleden dat Guus door de bliksem werd getroffen en ze hem de ochtend erop dood in het land vond. Haar man, haar alles. Midden in de nacht ging hij de beesten binnenhalen tijdens een vreselijke onweersbui. Als laatste wilde hij ook nog even de bok van Teun, hun knecht, in veiligheid brengen. Toen sloeg het noodlot toe. Zelf sliep ze en merkte ze pas de volgende ochtend dat hij niet naast haar lag. Nog ziet ze hem liggen, voorover met zijn gezicht in de modder en met het zeel in zijn hand.

De jaren erna is ze verdoofd geweest door

verdriet. Veel ging aan haar voorbij. Enkel door de lieve zorg van Harm, die niet van haar zijde week, krabbelde ze langzaam uit het dal. En Teun, dat kolderieke mannetje, sloofde zich ook vreselijk uit, maakte grappen en grollen, enkel om een lach op haar gezicht te toveren. Alles deden ze voor haar. Ze verzorgden Kes en baby Guusje en probeerden het huishouden draaiende te houden.

Pas veel later drong dat allemaal tot haar door, op het moment zelf merkte ze er niets van. Nu, na zoveel jaren, beseft ze hoe slecht ze er toen aan toe was.

Harm en Teun. Dankzij hun niet-aflatende zorg kon ze de draad weer oppakken. Maar nog steeds kijkt Guus over haar schouder mee. Want bij elke belangrijke beslissing vraagt ze zich af: wat zou Guus ervan zeggen? Wat zou Guus gedaan hebben? En, wat ze zich altijd afvraagt: zou hij trots op haar zijn?

Ze blaast een haarlok uit haar gezicht en wendt haar hoofd af. Ze wil niet steeds herinnerd worden aan die tijd, probeert het weg te stoppen. De dood van Guus is het ergste wat ze in haar leven heeft meegemaakt. Harm was in die tijd net gescheiden van Sientje en Teun had een nieuw huisje aan de Kromme Dijk la-

ten bouwen. Hij ging er na Guus' dood niet wonen, maar bleef op de boerderij. En de kleine Kes was, zonder het zelf te beseffen, een onmisbare steun voor Suzan. Ja, als ze dat knulletje niet had gehad was ze misschien, net als haar moeder in haar tijd, in de vaart gelopen...

Na dat vreselijke ongeluk van Guus merkte ze dat ze zwanger was. Acht maanden na zijn dood werd Guusje geboren. Die naam alleen al! Dat ze die naam weer kon uitspreken, maakte haar gek van blijdschap. Ze fluisterde hem, ze zong hem, ze riep hem en ze droomde hem, net zolang tot hij weer helemaal bij haar was. Haar leven kreeg weer kleur, ze werd sterker, weerbaarder, ze kon er weer tegen. En altijd was Harm om haar heen. Als een leeuw waakte hij over haar. Ze zou niet eens de kans hebben gekregen om gekke dingen te doen of iets verschrikkelijks in haar hoofd te halen. Die grote beer maakte dat er rust kwam in haar hart. Hij liet de zon weer schijnen en zorgde voor Kes en Guusje als een echte vader.

'Ik zal alles maken zoals jij het hebben wilde,' beloofde Harm bij de kist van zijn broer. Hij heeft woord gehouden. Alles wat Guus

ooit nog van plan was, heeft Harm gerealiseerd. Er zijn nieuwe schuren gekomen voor de opslag van aardappels, tarwe en rogge. Moderne stallen voor de koeien met overal elektrisch licht. Aan het begin van het Zandpad staan nu twee hoge gemetselde pilaren met aan beide zijden prachtige smeedijzeren poorten. Boven op de pilaren staan deftige bloemvazen en op de voorkant van de ene pilaar staat in sierletters *Keijzers*, en op de andere staat *Hoeve*.

Teun doet ook nog wat hij kan. Maar aan hem hebben de jaren ook geknaagd. Zijn rug is gebogen en zijn benen willen niet meer zo rap. Zijn verweerde handen zijn krom van het melken. Toch hebben ze nog een beste hulp aan hem, want het blijft een doorzetter.

Ze schrikt op van de regen die tegen de ramen klettert. Kes en Guusje kunnen nog niet op school zijn. Nu zitten ze zometeen weer te koukleumen in de klas. Ze is zo angstvallig zuinig op haar kroost. Haar kinderen mogen geen armoede kennen. Haar enige streven is hun een goede toekomst te geven. Daar vecht ze voor. Kes moet later hier het bedrijf overnemen en Guusje moet een boerenzoon trouwen. Het liefst eentje uit de buurt, want ze

kan haar kinderen slecht missen. Daarom kijkt ze nu al uit naar een flinke kerel voor Guusje, een harde werker met een sterk karakter, want Guusje is geen katje om zonder handschoenen aan te pakken. Vaak reist Suzan in gedachten alle boerderijen in de omgeving af en bedenkt ze wie er zonen in dezelfde leeftijd hebben. En hoe ze het ook wendt of keert, ze blijft telkens bij één jongen steken. Hun buurjongen, Marinus Klaver. In de verte is hij familie, maar dat weet niemand. Marinus is een paar weken ouder dan Guusje en het is een leuke jongen om te zien. Guusje speelt weleens met hem, maar meestal loopt het op ruzie uit en is het Marinus die huilend naar zijn moeder rent en Guusje die haar, Suzan, met onschuldige ogen aankijkt. En toch, stel je eens voor dat het later wat wordt tussen die twee. Kes hier op de boerderij, Guusje hiernaast...

Over Kes maakt ze zich weinig zorgen. In hem schuilt een echte boer. Hij is altijd bij Harm of Teun te vinden, hij helpt met melken en werkt mee op het land. Ploegen, eggen en maaien, alles waarbij hij kan mennen, dat vindt hij prachtig. Een paar jaar geleden zijn de Oldenburger, hun werkpaard, en het zwar-

te rijpaard van Guus kort na elkaar gestorven. Ze stierven allebei in ouderdom. Kort daarna werd hun herdershond Wolf zomaar ziek en binnen een week was ook hij dood. Die hond had ze nog van Guus gekregen op de dag dat Kes geboren werd. Die twee zijn samen opgegroeid. Het was Kes' beste kameraad. De jongen kon alles met die hond doen, nooit haalde hij naar hem uit, en waken deed Wolf als de beste. Dagenlang liep Kes met rood behuilde ogen rond en toen ze voorstelde een nieuwe hond te kopen, werd hij woest. Haar voorstel stond zo'n beetje gelijk aan hoogverraad!

Toen de paarden waren gaan hemelen, zag Harm eindelijk zijn kans schoon om zo'n prachtige tractor aan te schaffen. Jarenlang had hij zich erop verheugd, en nou was het zover. Maar dat was een misrekening, want Teun, die felle donder, ging dwars tegen zijn plannen in en pruttelde net zolang tot Harm overstag ging en een ander paard kocht. Het werd Jans, een merrie. Een trotse stamboek-Fries, beresterk en koel in het hoofd. Teun leefde helemaal op en werkt nog steeds graag met Jans. En Kes mag op haar rijden als de mannen haar niet nodig hebben. Zonder zadel gaat hij in volle galop, door het veld of over de

dijk. Suzan gloeit van trots als ze hem zo ziet rijden. Heel even is het dan of ze Guus terugziet.

Ze hoort geklos op het straatje. De mannen komen! Bij het aanrecht snijdt ze dikke plakken brood af, die ze belegt met worst en kaas. Net als ze de borden op de tafel zet, zwaait de deur open en komen Harm en Teun binnen sjouwen. Teun schopt zijn klompen in een hoek en Harm stampt zijn laarzen droog op de mat. Rillend schudden ze hun natte jassen uit en hangen die over de leuning van de stoel naast de kachel. Harm rost zijn haar droog en ploft op een stoel neer. Hij laat het handdoekje naast zijn stoel vallen, veegt zijn handen af aan zijn broek en propt een halve snee brood in zijn mond. Met malende kaken trekt hij de krant over tafel naar zich toe. Teun wast keurig zijn handen en boent de prut onder zijn nagels vandaan. Niet dat hij van zichzelf zo netjes is, maar Suzan waardeert zulke grappen, en hij doet haar graag een plezier.

‘Nog nieuws?’ vraagt hij over zijn schouder, terwijl hij zijn handen aan het dweiltje droogt omdat het handdoekje weer eens foetsie is.

‘Niks bijzonders,’ bromt Harm. Elke dag staat er wel iets over de oorlog in de krant,